

Vėjaraupiai

Epidemiologinė situacija

Vėjaraupiai paplitę visame pasaulyje, šia liga perserga beveik visi žmonės (per 90 proc.). Pusė persirgusiųjų 5–9 metų vaikai, rečiau serga 1–4 metų ir 10–14 metų vaikai, dar 5 proc. perserga ankstyvojoje jaunystėje.

Vėjaraupiai – viena labiausiai užkrečiamųjų infekcinių ligų. Imlių žmonių namų kontakto sąlygomis užsikrėtimo rizika yra 80–90 proc. Vaikų kolektyvuose dažni vėjaraupių protrūkiai.

Užsikrėtimo būdai

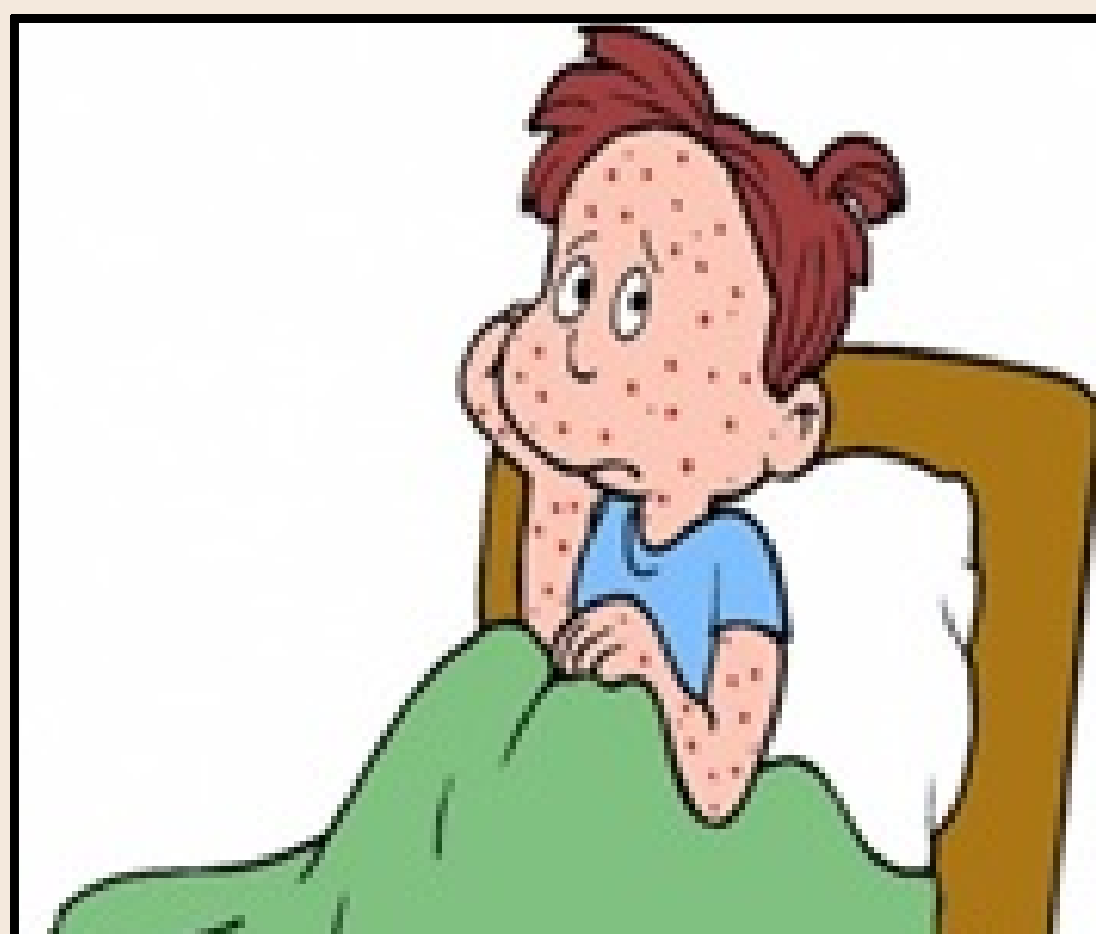
Infekcijos plitimo kelias – oro lašiniu būdu nuo žmogaus žmogui, tiesioginio kontakto su užsikrėtusiu žmonių metu arba netiesiogiai per pūslelių išskyromis suteptus daiktų arba sąlyčio būdu. Virusas į organizmą patenka per viršutinius kvėpavimo takus arba akių gleivinę. Užsikrečiama nuo sergančiojo vėjaraupiais, kai sergantysis kosi, čiaudi ar net kalba. Galima užsikrėsti ir tiesiogiai per odą, liečiant išbėrimus. Virusas yra itin lakus, gali pasklisti po visą pastatą, tačiau jautrus ultravioletiniams spinduliams, lauke greitai žūva, todėl užsikrečiama tik uždaroje patalpose. Vėjaraupių sukėlėjų yra pūslelių turinyje. Ligonio namiškiams rizika užsikrėsti vėjaraupiais – 80–90 proc. Nuo sergančiojo juostine pūsleline galima užsikrėsti vėjaraupiais, tačiau tik tada, jei infekcija yra išplitusi arba esant ilgam ir glaudžiam kontaktui.

Vėjaraupiai – tai ūminė virusi nė liga, pasireiškianti karščiavimu, bendra intoksikacija, vezikuliniu odos ir gleivinių išbėrimu. Virusų organizme gali išlikti ilgai (laten tinė infekcija), o jai aktyvavusis (dažniausiai sulaukus 60 m.) išsi vysto juostinė pūslelinė. Vėjaraupių virusas VZV paplitęs tik tarp žmonių.

Inkubacinis laikotarpis

Infekcijos šaltinis – vėjaraupiais sergantis žmogus. Vėjaraupių inkubacinis laikotarpis – 11–21 diena (dažniausiai – 14–17 dienų). Užsikrėtusysis VZV pavojingas aplinkiniams tampa paskutinėmis inkubacinio laikotarpio dienomis. Pirmieji ligos simptomai pasireiškia praėjus 2 – 3 savaitėms po užsikrėtimo. Užkrečiama sis laikotarpis trunka 5 dienas (dažniausiai 1–2 dienas) iki ir 5 dienas po iš bėrimų atsiradimo (iki odos pasidengimo šašais).

Užkrečiamasis laikotarpis gali būti ilgesnis, jei pažeistas imunitetas. Imlūs žmonės gali būti infekuoti po kontakto su infekcijos šaltiniu nuo 10 iki 21 dienos. Imlių žmonių namų kontakto sąlygomis užsikrėtimo rizika yra 80–90 proc. Vaikystėje vaikai perserga lengvesne vėjaraupių forma, vyresnio amžiaus žmonėms susirgti vėjaraupiais yra pavojingiau dėl sunkesnės ligos eigos ir galimų komplikacijų. Ši liga gali būti mirtina ypač naujagimiams ir nusilpusios imuninės (imunosupresinės) būklės asmenims.

Požymiai

Išbėrimas – svarbiausias vėjaraupių klinikinis požymis. Pirmųjų išbėrimų elementų gali atsirasti ant bet kurios kūno vietos: ant pilvo, šlaunų, pečių, krūtinės, taip pat veido ir plaukuotoje galvos dalyje. Išbėrimui būdinga kaita: iš pradžių atsiranda rausva dėmelė, vėliau – iškilimas, tuomet susidaro pūslelė su skaidriu skysčiu, kuriai džiūvant, susidaro šašas. Beria bangomis kas 1–2 dienas, todėl viename plote galima pamatyti visų stadijų išbėrimo elementus. Išbertas vietas labai stipriai niežti. Kartais per 1–2 paras pūslelės gali pereiti į džiūvimo stadiją, užsibaigiančia paviršinių šašelių susidarymu ir greitu jų nukritimu. Tačiau dažniausiai pūslelės turinys drumsčiasi, formuojasi pustulės, kurios apdžiūva ir virsta rudais šašeliais, kurie nukrinta per 1–3 savaites, nepalikdami randų. Retai gali susidaryti nedidelių randelių, matomų kelerius metus. Pūslelių dažniausiai atsiranda plaukuotoje galvos dalyje, ant veido, liemens, galūnių, gleivinės (burnos, akių, lyties organų). Vis nauji išbėrimo elementai atsiranda apie penktąją dieną nuo ligos pradžios. Aplinkiniams sergantysis vėjaraupiais pavojingas 5 dienas po paskutinių išbėrimo elementų atsiradimo, t.y. apie 10 dienų. Dažniausiai vėjaraupiais sergama nesunkiai, bet retais atvejais liga gali būti net mirtina.

Profilaktika

Lietuvoje visuotinis vaikų skiepijimas nuo vėjaraupių netaikomas. Tačiau savo lėšomis **gali būti paskiepyti tiek vaikai, tiek suaugusieji**. Skiepų imunogeniškumas – 70–90 proc. Jeigu užsikrečiama praėjus bent trimis dienoms po skiepų suleidimo, skiepai dažniausiai apsaugo arba bent susilpnina ligos pasireiškimą. Po skiepijimo yra nedidelė tikimybė persirgti lengvesne vėjaraupių forma. Siekiant apsaugoti tuos žmones, kurių negalima skiepyti, reikia paskiepyti jų šeimos narius. Rekomenduojama skiepyti: visus anksčiau nesirgusius vaikus (ypač lankančius darželius ir mokyklas, sergančius lėtinėmis ligomis, su nusilpusia imunine sistema); suaugusiuosius, kurie slaugo ligonius ir nėra sirgę vėjaraupiais bei kitus asmenis, turinčius didelę kontakto su šia infekcija riziką (darželio personalas, moterys, planuojančios nėštumą, tėvai, ruošiantys leisti vaiką į darželį, medicinos darbuotojai).

Siekiant išvengti vėjaraupių svarbu laikytis rankų higienos taisyklių, reguliariai vėdinti patalpas bei valyti jose esančių daiktų paviršius. Asmeniui, kuriam pasireiškė vėjaraupiams būdingi simptomai (odos bėrimas, karščiavimas), nedelsiant rekomenduojama kreiptis pas šeimos gydytoją.